

2023-12-20

Svk 2023/3072
Fö2023/01478

REMISSVAR

Remissvar på en modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50)

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) har tagit del av ”En modell för svensk försörjningsberedskap” (SOU 2023:50). Svenska kraftnäts synpunkter på remissen redogörs för nedan.

Inledande kommentar

Svenska kraftnät anser att utredningen gjort ett omfattande arbete inom ett viktigt och angeläget område. Vi ser risk att förslag leder till ett omfattande merarbete som inte självklart kan motiveras givet att det redan i dag finns tydliga uppdrag och roller som en modell för försörjningsberedskap bör utgå från.

Svenska kraftnät konstaterar att det finns krav inom *Förordning (1992:390) om förberedelser för leverans av varor och tjänster* att beredskapsmyndigheter ska tillförsäkra sig leverans av varor och tjänster som är viktiga för totalförsvaret. Därtill ska beredskapsmyndigheters planering för totalförsvaret enligt *Förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap* ske i samverkan med de övriga statliga myndigheter, kommuner, regioner, sammanslutningar och näringsidkare som är berörda, och att det inte utesluter frågor rörande försörjning av varor och tjänster.

Svenska kraftnät konstaterar även att inlämningen av behovsanalysen sammanfaller med, förutom risk- och sårbarhetsbedömningen som utredningen noterat, förmågebedömningen av det civila försvaret. Inlämningen som föreslås i utredningen riskerar därmed att bli en tung belastning vartannat år för beredskapsmyndigheterna.

Svenska kraftnät ser en risk med att företag inom näringslivet kan tvingas rapportera till flera aktörer givet att länsstyrelserna ska begära in information från kommunerna som ska svara utifrån sina geografiska områdesansvar samtidigt som

de statliga myndigheterna ska svara utifrån sina ansvarsområden. Modellen kring inhämtning behöver ses över för att minimera sådana överlapp som riskerar att öka arbetsbördan – speciellt för privata aktörer.

Övergripande kommentar kring behovsanalys och el

Svenska kraftnät har under hösten stöttat Energimyndigheten i Uppdrag om energiförsörjning för totalförsvaret (KN2023/03802). Regeringsuppdraget syftar till att analysera behoven av energiförsörjning för totalförsvaret. Svenska kraftnät har stöttat Energimyndigheten i uppdraget genom att ta fram en metod för att uppskatta Sveriges normala elbehov i fredstid samt totalförsvarets behov av el inför, under och efter höjd beredskap. Svenska kraftnät har även stöttat med att föreslå en geografisk områdesindelning av Sverige för att uppskatta normala elbehov samt uppskatta elbehov för totalförsvaret.

När det gäller den geografiska områdesindelningen för att identifiera totalförsvarets elbehov, är utgångspunkten vad som ger bäst förutsättningar för att hantera operativa påfrestningar i krig. Den geografiska indelningen Svenska kraftnät föreslagit är för att på nationell nivå kunna prioritera förbrukning efter behov i krig. I nästa steg bedöms samma områden utgöra grund för dimensionering av produktionskapacitet och ö-driftförmåga för att i förlängningen kunna bedöma och utveckla förmågan att upprätthålla elförsörjningen i krig, inom och mellan dessa geografiska områden. Det långsiktiga målet bör vara att bygga förmågor för att i krig eller fredstida kriser kunna säkerställa elförsörjning för att möta hela totalförsvarets behov, och ytterst hela samhällets behov. Elförsörjningen kan inte betraktas med samma slags logik som övriga energislag eller andra varor och tjänster då elförsörjningen har en helt annan flödeslogik och infrastruktur att ta hänsyn till.

Svenska kraftnät ser en risk att el betraktas som en tjänst bland andra när beredskapsmyndigheterna ska genomföra en behovsanalys enligt den modell som föreslås i utredningen. För att Svenska kraftnät ska kunna agera på inrapporterat behov av el kan det inte ske på samma sätt som en vara. Varor kan kvantifieras på ett enkelt sätt, emedan Svenska kraftnät behöver veta var behovet finns – både för att kunna vidta förstärkande åtgärder såsom byggnation av nya ledningar och stationer eller förmågan till ö-drift, men även för att, på en övergripande nationell nivå, kunna styra elen dit den behövs som mest.¹ Därtill behöver Svenska kraftnät veta topplasttimmen ², elenergianvändningen under olika kalenderperioder samt totalt under året. Svenska kraftnät har i sitt stöd till Energimyndighetens regeringsuppdrag föreslagit att metoden i framtiden bör vara baserad på automatisk insamling och behandling av mätdata från berörda nätägare inom de geografiska områdena. Nulägesbilder samt trender över olika kalenderperioder inom olika

¹ Detta sker genom att Svenska kraftnät i första hand, genom exempelvis Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps regi eller genom länsstyrelserna, får hjälp att identifiera så kallade totalförsvarsviktiga verksamheter.

² Topplastimme är den timme som har högst elförbrukning under en viss period och infaller normalt, sett på årsbasis, under vintern.

geografiska områden och därinom aktuella anslutningspunkter bör kunna redovisas i realtid. Även prognosdata bör kunna samlas in och redovisas med automatik för att få ett mer detaljerat och exakt metodutförande. Detta förutsätter dock att definitionen av totalförsvarsviktig verksamhet är klarlagd, samt var de verksamheterna finns. Detta behöver göras inom den civila beredskapsstrukturen. Det militära försvarets behov av el förmedlas direkt till Svenska kraftnät som sedan fördelar dessa i de identifierade områdena.

Svenska kraftnät förordar därför att, givet komplexiteten i att beräkna behovet av el och i möjligheterna att på sikt kunna automatisera insamlingen, myndigheten undantas att svara på behovsanalysen inom ramen för den metod och struktur som föreslås i utredningen. Svenska kraftnät förordar myndigheten istället arbetar vidare enligt den modell som tagits fram i Uppdrag om energiförsörjning för totalförsvaret (KN2023/03802). Om Svenska kraftnät inte blir undantaget kommer det leda till en omfattande manuell hantering, både för inrapporterande aktörer och för Svenska kraftnät. Därtill skulle behovsanalysen av el inte kunna automatiseras på så sätt som Svenska kraftnät föreslår i regeringsuppdraget.

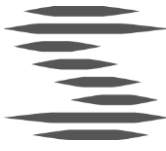
Kommentar avseende försörjningsanalys

Försörjningsanalysen ska enligt utredningen svara på produktionskapaciteten hos företag och andra aktörer, handelsflöden, lagerhållning samt analys av leveransförmåga, inklusive förslag på åtgärder. Detta kräver, utöver expertis i sakområdena, omfattande kontakter med företag som tillhandahåller de varor och tjänster som ingår i försörjningsanalysen. Inom elförsörjningen finns redan väl etablerade arbetssätt, samverkan, beredskapsplanering samt strukturer för att hantera störningar. Det ställs relativt långtgående krav bland annat i ellagen och Svenska kraftnät har med stöd av elberedskapslagen möjlighet att fatta beslut om elberedskapsåtgärder.

Uppgiften att kartlägga och analysera leveransförmågan hos de elföretag som bedöms vara av särskild vikt för försörjningsberedskapen bör därför ligga på Svenska kraftnät istället för sektorsansvarig myndighet.

Svenska kraftnät förordar att de försörjningsanalysansvariga myndigheterna i stället ska få en samordnande roll i enlighet med förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap. De försörjningsanalysansvariga myndigheterna bör istället samordna och aggregera analyserna och de förslag av åtgärder som beredskapsmyndigheterna skickat in.

De åtgärder som den nationellt samordnade funktionen ska kunna föreslå bör endast vara på övergripande nationell nivå, exempelvis förslag på lagförändringar. systemnivå.

Avseende Försvarsmaktens behov av civila resurser anser Svenska kraftnät att beredskapsmyndigheterna själva är bäst lämpade att samverka, enligt redan upparbetade strukturer, med Försvarsmakten om deras behov av civila resurser. Detta bör inte ske genom en försörjningsanalysansvarig myndighet.

Övriga synpunkter

På sida 26 i sammanfattningen används begreppet ”de viktigaste samhällsfunktionerna”. Svenska kraftnät undrar om det därmed finns en prioritering bland den lista av viktiga samhällsfunktioner som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap sammanställt, givet att alla funktioner där benämns som ”viktiga samhällsfunktioner”.³

*

Svenska kraftnät delar bedömningen i kapitel 9.9.2 om att beredskapsmyndigheter som ingår i två beredskapssektorer endast ska göra en behovsanalys.

*

I kapitel 9.3.2 beskrivs det att det är av vikt att det sker återkoppling till de aktörer som uttryckt behov av en vara eller tjänst. Svenska kraftnät önskar att tydliggöra att om en aktör uttrycker behov av el så ligger det inom dennes ansvar att kontinuitetsplanera sin verksamhet själv, till exempel genom att skaffa ett reservkraftverk. Svenska kraftnät kommer inte kunna tillgodose alla slutkunders behov av el i alla tänkbara situationer.

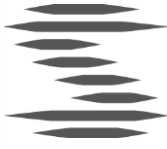
*

I kapitel 13.5 ”Underlag om lagerläggning av beredskapslagrade varor bör kunna lämnas till regeringen för beslut” blir det tydligt att det svårt att sätta nationella principer för frågor som kan lösas inom respektive sektor.

Svenska kraftnät förespråkar att utgångsläget bör vara att lösningar hanteras nära den samhällsviktiga verksamheten och att nationella lösningar endast tas fram där det inte är lämpligt att hantera saker på detta sätt.

För Svenska kraftnät är det av yttersta vikt att vi även fortsättningsvis hanterar våra lager på egen hand tillsammans med aktörerna i elförsörjningen enligt det uppdrag Svenska kraftnät har i egenskap av elberedskapsmyndighet samt i egenskap av beredskapsmyndighet. Svenska kraftnät ser därför inte att de sektorsansvariga samt den nationellt samordnande funktionen har behov av information om lagerhållningen inom elförsörjningen.

³ MSB. (2023). *Lista med viktiga samhällsfunktioner Utgångspunkt för att stärka samhällets beredskap*

*

I kapitel 16.1.4 beskrivs hur avgiftsfinansiering kan motiveras i vissa sektorer om vissa förutsättningar uppnås, och utredningen beskriver hur Svenska kraftnät arbetar med elberedskap. Svenska kraftnät vill understryka att myndigheten önskar fortsätta arbeta i enlighet med de strukturer myndigheten har utifrån ellagen och elberedskapslagen.

*

Svenska kraftnät anser att ”betydande kostnader” samt ”viss grundberedskap” i kapitel 16.3.4 om försörjningsprinciper behöver definieras.

*

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Lotta Medelius-Bredhe efter föredragning av beredskapsanalytiker Hannes Appelgren. I ärendets handläggning har även deltagit divisionschef Gemensamma funktioner Lars Nordén, avdelningschef Säkerhet och Beredskap Erik Nordman och enhetschef Beredskap Karin Ringnér.

Sundbyberg, dag som ovan

Lotta Medelius-Bredhe

Hannes Appelgren

DOKUMENT SIGNATURER

Innehållet i detta dokument är digitalt signerat.
Namn och tidpunkter visas på denna sida.

